

РІШЕННЯ
засідання Антикризового штабу
та Правління Українського союзу промисловців і підприємців
з питання відновлення діяльності гірничо-металургійного
комплексу в умовах воєнного стану

21 вересня 2022 року

м. Київ

Руйнування виробничих потужностей в зоні активних бойових дій, масштабні пошкодження індустріальної інфраструктури в регіонах, віддалених від фронту, суттєво позначаються на зміні структури виробництва у багатьох секторах промисловості України.

Зокрема, одна із ключових галузей економіки гірничо-металургійний комплекс, який формував близько 10% ВВП України у довоєнний період, забезпечував порядку 40% вантажоперевезень Укрзалізниці та перевалки морських портів України сьогодні знаходиться у кризовому стані.

Нині близько 40% довоєнних потужностей українського виробництва стали опинилися під окупацією або розташовані в безпосередній близькості від району бойових дій. Поточне виробництво металургійних комбінатів становить 15%, а гірничо-збагачувальних комбінатів - близько 20% від довоєнного рівня. Більшість гірничо-збагачувальних комбінатів України взагалі призупинили видобуток - Інгулецький ГЗК, Південний ГЗК, Північний ГЗК, ГЗК АрселорМіттал, а Полтавський ГЗК та Центральний ГЗК скоротили завантаженість на 50-70%.

Консолідовані показники роботи металургійних підприємств України за січень-серпень 2022 р. свідчать про падіння виробництва чавуну, сталі, прокату на рівні понад 64% у порівнянні з таким же періодом 2022 року. При цьому у серпні поточного року виробництво сталевого прокату скоротилося на понад 85% до серпня 2021 року. Експорт українського металопродукату за 8 місяців цього року знизився загалом до 65% . Частка імпорту у загальному внутрішньому споживанні металопродукату в Україні за 8 місяців 2022 р. становить 26,91% проти 20,32% за аналогічний період 2021 р. Витрати компаній ГМК на логістику загалом зросли у 4-6 разів, залежно від продукції та підприємств, що крім інших обставин є наслідком підвищення тарифів на вантажні залізничні перевезення.

Суттєвою проблемою ГМК є втрата кваліфікованих спеціалістів, багато з яких переїхали в інші регіони та за кордон або беруть участь у війні з росією в лавах ЗС України.

В умовах втрати зовнішніх ринків через скорочення майже у двічі пропускної здатності для експорту залізорудної продукції та чорних металів з причин морської блокади та логістичних обмежень на західних прикордонних переходах, високих логістичних витрат у зв'язку із стрімким зростанням тарифів на залізничні перевезення в Україні (+141% для руди/вугілля/вапняку, +113% для коксу та +70% для чорних металів за останній рік), фактичної відсутності внутрішнього ринку та державних замовлень, браку обігових коштів через високу вартість кредитних ресурсів та зрив термінів відшкодування ПДВ підприємства галузі стають неспроможні без підтримки держави протистояти викликам сьогодення.

Довготривалий простій гірничо-збагачувальних та металургійних комбінатів є дуже небезпечним та ставить під сумнів можливість швидкого відновлення виробництва до довоєнного рівня, що матиме надзвичайно великий вплив на послаблену війною економіку України.

З урахуванням пропозицій від бізнесу, що надійшли до Антикризового штабу, з метою розгляду та прийняття наступних рішень пропонується з урахуванням стану та можливостей ГМК України та потреб секторів економіки актуалізувати державну промислову політику з метою розвитку внутрішнього ринку споживання металопродукції з високою доданою вартістю, зміцнення експортного потенціалу, поглиблення переробки сировини та збереження кваліфікованого персоналу зазначених галузей.

Для цього розробити державну програму збереження виробничого потенціалу ГМК України, що має включати комплексні, у тому числі тимчасові, екстраординарні заходи на період воєнного часу:

1. Захист позицій української продукції на традиційних зовнішніх ринках, протидія збереженню умов для нарощування обсягів експорту металургійної продукції російського агресора, виручка з якого спрямовується на війну з Україною, а саме:

1.1 Ініціювання звернення до світової спільноти щодо посилення міжнародних санкцій до Російської Федерації, зокрема: включення залізорудної сировини та продукції, яку виробляють підприємства ГМК, до переліку заборонених для імпорту з Росії товарів та запровадження санкцій щодо толінгових схем, які використовують іноземні виробники металопродукції, зокрема, Молдавський металургійний завод (ПМР) для просування своєї продукції на територію України.

1.2 Спільно з інституціями ООН, іншими міжнародними організаціями ініціювання поширення гуманітарної програми експорту агросировини з морських портів на продукцію українського ГМК.

1.3 Ініціювання діалогу із європейськими інституціями з питання створення умов для заміщення російських поставок металургійним підприємствам на території країн-членів ЄС залізорудної сировини продукцією українських ГЗК.

2. У регуляторній та тарифній політиці

2.1 Призупинення на час воєнного стану перебігу граничних строків розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів.

2.2 Встановлення мораторію на експорт металобрухту (на період воєнного часу та ще на 6 місяців після його скасування) з метою нейтралізації ризику браку ключової сировини після налагодження виробництва.

2.3 Запровадження мораторію на будь-які види збільшення загальної вартості послуг у сфері залізничного транспорту (АТ «Укрзалізниця»), у сфері виробництва та розподілу природного газу та електроенергії (НЕК «Укренерго», регіональні енерго- та газорозподільчі компанії).

2.4 Встановлення АТ «Укрзалізниця» спецтарифів на перевезення металургійної сировини (руда, вугілля, вапняк) та готової продукції на рівні 30% від поточного (тобто, зниження на 70%) для металургійних та гірничо-збагачувальних комбінатів (у т.ч. на експорт, адже в поточних умовах ГМК України спроможний переробити на сталь лише близько чверті виробленої залізорудної продукції, інші 75% необхідно реалізовувати на експортних ринках), що дозволить скоротити, за попередніми оцінками, собівартість по змінним витратам для експортної металопродукції на 5%, залізорудної продукції - на 8-10%.

2.5 Зниження вартості електроенергії для підприємств ГМК шляхом продажу електроенергії Енергоатому за спеціальною ціною (на рівні, аналогічному для АТ «Укрзалізниця») та зниження тарифу на передачу електроенергії та розподіл природного газу, зокрема, за рахунок виключення з розрахунків тарифів окремих статей витрат, таких, як інвестиційна складова, спеціальні зобов'язання та інші - при цьому зниження собівартості складе порядку 1,5% для металопродукції та 2% - для залізорудного концентрату.

2.6 Зниження тарифу НЕК «Укренерго» для ГМК у частині ПСО для відновлювальних джерел енергії, що дозволить скоротити собівартість по змінним витратам на 0,3% для металопродукції та на 0,7% - для залізорудного концентрату.

3. У податковій політиці

3.1 Тимчасово, на період війни, застосування нульової ставки ренти для видобутку залізорудної сировини (скорочення витрат складе 1,2% та 3% для металопродукції та залізорудної продукції відповідно) та внесення змін до формули розрахунку ренти для руд заліза за рахунок вирахування від китайського індексу ціни залізної руди (Platts 62% Fe) вартості логістики до Китаю (індекс вартості фрахту PC13 + \$20/тонну на покриття залізничного тарифу, перевалки, портових зборів в портах України та інших витрат).

3.2 Тимчасово, на період війни, застосування нульових ставок екологічних податків - зниження собівартості складе 0,5% і 0,2% для металопродукції та залізорудної продукції відповідно.

3.3 Продовження терміну дії екологічних нормативів для галузі не менше, ніж на три роки після закінчення воєнного стану.

3.4 Затвердження номенклатури та встановлення нульових імпорتنих мит на товари із статусом критичного імпорту (наприклад, шини великого діаметру для гірничої техніки, вогнетривки тощо), звільнення підприємств ГМК, які є головними експортерами, від сплати ПДВ при імпорті.

3.5 Забезпечення своєчасного відшкодування ПДВ експортерам, оскільки на період війни питання наявності обігових коштів для покриття поточних витрат, здійснення передоплат за сировину/комплектуючі/послуги стоїть дуже гостро.

3.6 Обмеження строків проведення перевірок з питань відшкодування ПДВ строком 30 днів.

4. У сфері логістики для нарощування експорту продукції ГМК та завантаження наявних потужностей підприємств галузі

4.1 Сприяння будівництву залізничної колії 1520 на території Польщі від залізничного прикордонного переходу на кордоні України до аналогічної колії країн Балтії, що значно збільшить вантажообіг, оскільки дозволить виключити необхідність здійснення 2 перевалок на шляху до балтійських портів в обхід білорусі (на кордоні Україна-Польща - з широкої колії на вузьку та на кордоні Польща-Литва - з вузької колії на широку) або заміну візків.

4.2 Ініціювання проєктів з розширення залізничної інфраструктури біля кордону з Україною на стороні ЄС, що сприятиме збільшенню товаро- та пасажирообігу з Євросоюзом, зокрема, досягнути домовленостей з урядами та

національними залізницями Польщі, Словаччини та Угорщини про введення ними спеціального режиму обробки вантажів з України для збільшення обсягів залізничних вантажних перевезень в бік Європи.

4.3 Організація співпраці з органами влади Румунії з метою збільшення пропускної здатності залізничної та морської інфраструктури при вивезенні українських товарів до румунських портів; здійснення заходів для збільшення пропускної здатності порту Ізмаїл.

4.4 Розширення номенклатури експорту ГМК через дунайські порти, посилення логістичного потенціалу порту Ізмаїл для поставок на зовнішні ринки залізородної та металургійної продукції, задіяння портів Миколаївського регіону.

5. Стимулювання споживання металопродукції вітчизняного виробництва на внутрішньому ринку через механізми державного замовлення, започаткування реалізації перспективних інвестиційних проектів з оновлення металофонду і відбудови інфраструктури країни.

6. Збереження кадрового потенціалу вітчизняного ГМК через впровадження програм працевлаштування/перенавчання працівників з тимчасового окупованих територій на працюючих та релокованих підприємствах. Забезпечити продуктивну зайнятість та зарплатну мотивацію в умовах війни.

7. Забезпечення державної підтримки підприємств на збереження робочих місць, зокрема, шляхом використання механізму виплати допомоги по частковому безробіттю для компенсації наслідків призупинення дії трудового договору в умовах воєнного стану.

Для цього необхідно:

– доповнити Закон України «Про зайнятість населення» (ст. 47) нормою щодо надання допомоги по частковому безробіттю у випадку призупинення дії трудового договору в зв'язку з воєнною агресією проти України;

– внести зміни до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (ст. 24), щодо включення до страхового стажу при обчисленні пенсії періоду отримання допомоги по частковому безробіттю на час призупинення дії трудового договору в зв'язку з воєнною агресією проти України;

– унормувати в Законі України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» (ст. 13) відшкодування за рахунок держави-агресора ЄСВ та витрат Фонду соціального страхування на випадок безробіття, пов'язаних з виплатою допомоги по частковому безробіттю у випадку призупинення дії трудового договору в зв'язку з воєнною агресією проти України;

- ініціювати перед Єврокомісією питання про надання Україні статусу бенефіціара Європейського інструменту тимчасової підтримки для зменшення ризиків безробіття в надзвичайних ситуаціях SURE (Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency).

8. З метою збереження можливостей для функціонування гірничо-металургійного комплексу в умовах воєнного періоду та відновлення економіки України у післявоєнний час, забезпечення синхронізації дій органів державної влади та бізнесу провести цільове засідання Кабінету Міністрів України з розгляду ситуації в галузі, опрацювати комплексні та адресні дії для збереження та розвитку виробництва ГМК.

Президент УСШ

А.К.Кінах

Президент ОП
«Укрметалургпром»

О.Ф. Каленков

Голова Федерації
металургів України

С.Л.Біленький

Голова Профспілки трудящих
металургійної і гірничодобувної
промисловості України

О.І.Рябко